

Цитування:

Греськова, В. В., Барановська, В. В., & Халайцян, В. П. (2025). Особливості впровадження технологій дистанційного навчання у підготовці здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2(28), 110–123.
[https://doi.org/10.35387/od.2\(28\).2025.110-123](https://doi.org/10.35387/od.2(28).2025.110-123)

УДК 378.147:37.018.43:004.738.5

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(28\).2025.110-123](https://doi.org/10.35387/od.2(28).2025.110-123)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Греськова Валентина Вікентіївна – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0132-8361>

E-mail: valyagreskova@gmail.com

Greskova Valentyna – candidate of pedagogical sciences, professor, head of the chair of fine, decorative, and applied arts and technologies of Khmelnytskyi humanitarian-pedagogical academy

Барановська Валентина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7352-5682>

E-mail: valentinaikgpa@ukr.net

Baranovska Valentyna – candidate of Pedagogical Sciences, associate professor, associate professor of the chair of fine, decorative, and applied arts and technologies of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Халайцян Володимир Петрович – кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5333-9604>

E-mail: halaycan13@gmail.com

Khalaitsan Volodymyr – Candidate of Art History, Senior Lecturer of the Chair of Fine, Decorative, and Applied Arts and Technologies of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Анотація. У статті здійснено аналіз особливостей впровадження технологій дистанційного навчання у процес професійної підготовки здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти.

Публікація розміщена на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CCBY4.0), що дозволяє вільне використання з обов'язковим зазначенням авторства та джерела.

© Греськова В. В., Барановська В. В., & Халайцян В. П., 2025

Обґрунтовано актуальність дослідження, що зумовлена трансформацією освітнього середовища під впливом цифровізації, необхідністю забезпечення безперервності освітнього процесу та впровадження інноваційних педагогічних технологій у систему мистецької освіти. Визначено сутність дистанційного навчання як сучасної форми організації освітнього процесу, що ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх платформ і спеціалізованих програмних засобів. Проаналізовано дидактичні можливості технологій дистанційного навчання у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців художньо-мистецького профілю, зокрема розвитку просторового мислення, графічної грамотності, творчих здібностей та цифрової компетентності. Розкрито особливості використання дистанційних технологій у викладанні дисциплін художньо-мистецького спрямування, зокрема застосування цифрових графічних редакторів, мультимедійних ресурсів, інтерактивних платформ і засобів візуальної комунікації, що сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу. Встановлено, що впровадження технологій дистанційного навчання забезпечує гнучкість організації навчання, доступність освітніх ресурсів, можливість індивідуалізації навчальної діяльності та активізацію самостійної роботи здобувачів освіти. Водночас визначено специфічні труднощі їх застосування у мистецькій освіті, пов'язані з необхідністю забезпечення практичної складової навчання, формування художньо-практичних умінь і безпосередньої творчої взаємодії між викладачем і здобувачами освіти. Доведено, що ефективною є поєднання традиційних і дистанційних форм навчання сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх фахівців художньо-мистецьких спеціальностей, формуванню їх готовності до професійної діяльності та адаптації до умов сучасного цифрового освітнього середовища.

Ключові слова: дистанційне навчання; художньо-мистецька освіта; професійна підготовка; інформаційно-комунікаційні технології; заклади вищої художньо-мистецької освіти.

SPECIFIC FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF STUDENTS OF ART AND ARTISTIC SPECIALTIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article presents a comprehensive analysis of the challenges of implementing distance learning technologies in the professional training of students majoring in the art and artistic specialties at higher education institutions. The relevance of the study is justified by the

transformation of the educational environment under the influence of digitalization, the need to ensure the continuity of the educational process, and the introduction of innovative pedagogical technologies into the system of art education. The article defines distance learning as a modern form of organizing the educational process that uses information and communication technologies, digital educational platforms, and specialized software. The didactic potential of distance learning technologies for the formation of professional competencies of future specialists in the art and artistic specialties, in particular the development of spatial thinking, graphic literacy, creative abilities, and digital competence, is analyzed. The article reveals the peculiarities of using distance technologies in teaching art and artistic disciplines, particularly, the use of digital graphic editors, multimedia resources, interactive platforms, and visual communication tools that improve the effectiveness of the educational process. It has been determined that the introduction of distance learning technologies provides flexibility in the organization of learning, accessibility of educational resources, the possibility of individualizing educational activities, and the promotion of independent work of students. At the same time, specific difficulties of the application of distance learning technologies in art education have been identified, related to the need to ensure the practical component of training, the formation of artistic and practical skills, and direct creative interaction between teachers and students. It has been proven that an effective combination of traditional and distance learning improves the quality of professional training for future specialists in the art and artistic specialties, preparing them for professional activity and adaptation to the modern digital educational environment.

Key words: *distance learning; art and artistic education; professional training; information and communication technologies; art higher education institutions.*

SPECIFIC FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF STUDENTS OF ART AND ARTISTIC SPECIALTIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article presents a comprehensive analysis of the challenges of implementing distance learning technologies in the professional training of students majoring in the art and artistic specialties at higher education institutions. The relevance of the study is justified by the transformation of the educational environment under the influence of digitalization, the need to ensure the continuity of the educational process, and the introduction of innovative pedagogical technologies into the system of art education. The article defines distance learning as a modern form of organizing the educational process that uses information and communication technologies, digital educational platforms, and specialized software. The didactic potential of distance learning technologies for the formation of professional competencies of future specialists in the art and artistic specialties, in particular the development

of spatial thinking, graphic literacy, creative abilities, and digital competence, is analyzed. The article reveals the peculiarities of using distance technologies in teaching art and artistic disciplines, particularly, the use of digital graphic editors, multimedia resources, interactive platforms, and visual communication tools that improve the effectiveness of the educational process. It has been determined that the introduction of distance learning technologies provides flexibility in the organization of learning, accessibility of educational resources, the possibility of individualizing educational activities, and the promotion of independent work of students. At the same time, specific difficulties of the application of distance learning technologies in art education have been identified, related to the need to ensure the practical component of training, the formation of artistic and practical skills, and direct creative interaction between teachers and students. It has been proven that an effective combination of traditional and distance learning improves the quality of professional training for future specialists in the art and artistic specialties, preparing them for professional activity and adaptation to the modern digital educational environment.

Key words: distance learning; art and artistic education; professional training; information and communication technologies; art higher education institutions.

Постановка проблеми, її актуальність. Дослідження проблем організації освітнього процесу в умовах запровадження дистанційних технологій у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) зумовлена тенденціями розвитку сучасної освіти, цифрової трансформації суспільства. На тлі глобалізації й стрімкого технологічного поступу дистанційний формат навчання набуває дедалі більшої популярності й постає як невідворотна тенденція. Це явище простежується й у сфері мистецької освіти, де особливого значення набуває використання новітніх цифрових інструментів для творчості, професійної підготовки майбутніх митців.

Поширення коронавірусної хвороби зумовило активне впровадження дистанційного навчання в закладах вищої освіти (Кабінет Міністрів України, 2022), а повномасштабна війна, що призвела до тимчасової окупації частини територій України, руйнування інфраструктури, тривалих блекаутів та інших наслідків, посилили цей процес. У таких умовах дистанційні технології є невід’ємною складовою освітнього процесу у закладах освіти різних типів. Їх запровадження особливого значення набуває у закладах вищої художньо-мистецької освіти та у викладанні мистецьких дисциплін, значна частина яких має практико-орієнтовану спрямованість (Buchkivska, Greskova, et al., 2021).

Використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі, розробка й поширення цифрових онлайн-платформ відкривають нові можливості для здобуття освіти, формування професійних компетентностей (Вава, 2016). Водночас запровадження дистанційних технологій у мистецьку освіту супроводжується низкою організаційних, технічних та інших проблем, серед яких: недостатнє забезпечення

викладачів і здобувачів засобами для роботи в онлайн-середовищі, складність якісного відтворення художніх процесів тощо. У зв'язку з цим доцільним є удосконалення організаційних підходів, розроблення рекомендацій і методик, спрямованих на підвищення ефективності дистанційної освіти здобувачів мистецьких спеціальностей. Це дозволить забезпечити високий рівень викладання й навчання, створить сприятливі умови для розвитку професійних компетентностей студентів у цифрову добу, а також сприятиме підвищенню якості мистецької освіти, адаптації освітнього процесу до сучасних викликів (Ваґгіасік & Karataş, 2022).

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Проблему розвитку дистанційного навчання, зокрема, впровадження дистанційних технологій досліджували вітчизняні науковці, такі як: В. Кухаренко, В. Морзе, В. Олійник, О. Рибалко. Різні аспекти впровадження дистанційної форми навчання у закладах вищої освіти досліджували А. Алтухова, В. Биков, А. Борсуковська, В. Василенко, О. Васильєва, Л. Григорова, В. Гриценко, Р. Горбатюк, Р. Гуревич, Т. Гусак, Н. Житеньова, Н. Жевакіна, В. Кухаренко, Ю. Локарева, С. Мартиненко, О. Рибалко, Л. Романишина, Н. Ростовцева, Н. Сиротенко, П. Стефаненко, Ю. Яворська, А. Яцишин та ін.

Упровадження дистанційного навчання під час викладання мистецьких дисциплін, зокрема художніх, закономірно привертає увагу наукової спільноти. Так, у дослідженні (Кізім, Соловей, & Марущак, 2024) увиразнено особливості розвитку графічних компетентностей майбутніх фахівців декоративного мистецтва через поєднання традиційних художніх технік із цифровими інструментами, що сприяє формуванню конкурентоспроможних професійних навичок. У науковому доробку Ю. Локаревої (2024) проаналізовано особливості організації дистанційного навчання майбутніх фахівців з музичного мистецтва та арт-комунікацій.

У монографії Т. Васильєвої і С. Котенка (2023) здійснено комплексний аналіз теоретико-методологічних і методичних засад розв'язання проблем онлайн-освіти, що дозволило окреслити напрями й перспективи її розвитку, розкрити специфіку функціонування системи дистанційного навчання, обґрунтувати конкурентні переваги здобувачів, сформувані завдяки використанню інструментарію онлайн-освітнього середовища (Васильєва & Котенко, 2023). У публікації Б. Болтянського та Л. Болтянської (2023) розглянуто особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІТ-технологій) у процесі дистанційного навчання. Для нашого дослідження науковий і практичний інтерес становлять охарактеризовані авторами педагогічні можливості використання ІТ-технологій у дистанційній освіті, зокрема їхній вплив на формування компетентностей, розвиток самостійності, активної навчальної діяльності здобувачів освіти, а також увиразнена специфіка використання електронних освітніх ресурсів, відеолекцій, онлайн-тестування й віртуальних лабораторій для підвищення ефективності освітнього процесу, забезпечення інтерактивності занять.

Зарубіжними дослідниками (Pavlou & Castro-Varela, 2024)

проаналізовано дидактичні можливості дистанційного навчання для розвитку творчих здібностей, практичних навичок, формування художньо-комунікативної компетентності, підкреслено роль цифрових платформ, онлайн-конференцій, відеоуроків та інтерактивних модулів у забезпеченні доступності ресурсів, гнучкості та індивідуалізації навчання. Водночас акцентовано на викликах цифровізації, що потребують переосмислення мистецької освіти для онлайн-формату, збереження значущості присутності й взаємодії викладача.

Отже, здійснений аналіз окремих наукових праць засвідчує, що дистанційне навчання розглядається сучасними дослідниками як багатовимірний освітній феномен, який поєднує інноваційні технології, нові дидактичні підходи, трансформацію ролі викладачів і здобувачів освіти, водночас потребує подальшого методичного й теоретичного осмислення в контексті художньо-мистецької підготовки фахівців.

Мета статті полягає у виявленні, здійсненні аналізу особливостей впровадження технологій дистанційного навчання у процесі професійної підготовки здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти, визначенні їхнього дидактичного потенціалу для формування фахових компетентностей майбутніх митців.

Методи дослідження. У процесі наукового пошуку використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналіз і синтез – для опрацювання науково-педагогічної, мистецтвознавчої та методичної літератури з проблем дистанційного навчання у закладах вищої художньо-мистецької освіти та узагальнення теоретичних положень; порівняльний метод – для зіставлення традиційної та дистанційної форм навчання у процесі підготовки здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей; системно-структурний метод – для визначення структури та компонентів дистанційного навчання в системі мистецької освіти; узагальнення та систематизація – для формулювання висновків щодо особливостей і ефективності впровадження дистанційних технологій; описовий метод – для характеристики специфіки використання цифрових платформ, інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) і дистанційних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх митців; прогностичний метод – для визначення перспектив розвитку дистанційного навчання у закладах вищої художньо-мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку вищої освіти України дистанційні технології набули важливого значення як інструмент забезпечення безперервності освітнього процесу та його адаптації в умовах нестабільності й невизначеності. Актуальні виклики, зокрема воєнний стан, посилили потребу у гнучких організаційних формах навчання, що актуалізує пошук нових педагогічних рішень, модернізацію наявних форматів дистанційної освіти, переосмислення ефективних освітніх практик. Це сприяє розширенню можливостей використання дистанційних технологій у підготовці здобувачів вищої освіти, у тому числі художньо-мистецьких спеціальностей.

Дистанційна освіта набуває дедалі більшого поширення в освітньому середовищі у зв'язку з масштабними трансформаційними процесами й сучасними суспільними викликами. В Україні дистанційна освіта функціонує на основі сформованої нормативно-правової бази, яка регламентує організаційні та інші засади її реалізації. Передусім йдеться про Закон України «Про вищу освіту» (2014), розпорядження Кабінету Міністрів України (2022), накази МОН України (2020) тощо.

В умовах глобальної цифровізації, соціальних зрушень проблема розвитку дистанційної освіти набуває особливої актуальності, адже її елементи інтегровано в національну систему освіти України та є невід'ємною складовою освітнього процесу. Навчання у дистанційному форматі впроваджується поряд із традиційними формами освітнього процесу, незалежно від режиму функціонування ЗВО. Така інтеграція свідчить про формування нової освітньої парадигми, що поєднує класичні дидактичні принципи з інноваційними підходами, забезпечуючи гнучкість, доступність і стійкість освітньої системи в умовах нестабільності й невизначеності. Гнучкість організації освітнього процесу у форматі дистанційного навчання створює умови для здобуття освіти у зручний для студентів час. Саме такий підхід сприяє гармонійному поєднанню навчальної діяльності з професійною чи іншою активністю, а також забезпечує виконання завдань навчання відповідно до індивідуальних освітніх траєкторій (Аніщенко, Прийма, Рогушина, & Гладун, 2024).

Як відомо, дистанційні технології увиразнюють комплекс освітніх рішень, що реалізуються із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних, телекомунікаційних мереж і забезпечують організацію освітнього процесу на відстані за умов опосередкованої взаємодії між викладачем і здобувачем освіти. У сучасному науковому дискурсі дистанційне навчання трактується як форма організації освітнього процесу, що забезпечує функціонування дидактичної системи в цифровому освітньому середовищі. Такий освітній процес вибудовується на основі поєднання класичних дидактичних принципів (науковості, системності, доступності, послідовності, усвідомленості навчання) і нових принципів, пов'язаних із використанням ІКТ (педагогічної доцільності цифрових засобів, інформаційної безпеки й мобільності освітнього середовища тощо), що передбачає гнучкість, доступність навчання незалежно від просторово-часових обмежень (Локарева, 2024).

Переваги дистанційної форми навчання виявляються й у використанні освітніх ресурсів, що відкривають нові можливості для інтерактивної взаємодії здобувачів освіти з викладачем у режимі онлайн, здійснення систематичного контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, реалізації індивідуального підходу та адаптації змісту навчання відповідно до індивідуальних особливостей і темпу навчальної діяльності кожного студента.

У синергії з технологічними перевагами дистанційного формату відбувається й концептуальне переосмислення професійної підготовки

здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей. Відтак, однією з характерних особливостей сучасної мистецької освіти є її динамічне оновлення, що реалізується у практиці ЗВО, а також формування сучасного інформаційно-комунікаційного освітнього середовища. Водночас з огляду на специфіку мистецької освіти, зокрема образотворчого мистецтва й художніх дисциплін, які мають переважно практико-орієнтований характер, можливість часткового або повного переведення студентів мистецьких спеціальностей на дистанційну форму навчання у закладах вищої освіти є складною та багатоаспектною проблемою.

Зазначимо, що актуальним напрямом розвитку сучасної художньо-мистецької освіти, зокрема за спеціальностями 014 Середня освіта (Мистецтво. Образотворче мистецтво), 022 Дизайн, 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво та реставрація), є пошук нових форм і методів викладання професійно-орієнтованих дисциплін у контексті ефективного впровадження дистанційної освіти. Серед інновацій у сфері художньо-мистецької освіти особливе місце посідає розроблення та активне використання електронних навчально-методичних ресурсів, а також спеціалізованих цифрових програм, орієнтованих на потреби художньо-мистецьких дисциплін (Васильєва & Фомін, 2024).

Результати аналізу специфіки дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх педагогів-художників дають підстави стверджувати, що методика викладання фахових дисциплін, організація занять у дистанційному форматі перебувають на етапі активного розвитку й науково-методичного переосмислення, водночас залишаючись одним із пріоритетних напрямів модернізації сучасної мистецької освіти. З-поміж специфічних особливостей дистанційного навчання для здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей виокремлюють: сформовану навчальну мотивацію, здатність до самоосвітньої діяльності, ефективну віртуальну комунікацію, індивідуалізацію освітнього процесу, належний рівень цифрової компетентності, забезпечення ідентифікації студентів, дотримання часового регламенту (Алтухова, & Ростовцева, 2021).

Дослідження онлайн-середовищ засвідчують, що залученість здобувачів освіти є важливою умовою успішного навчання, тоді як її відсутність корелює з навчальними невдачами. Використання спеціальних цифрових інструментів надає викладачам можливість відображати, відстежувати, оцінювати онлайн-поведінку здобувачів освіти (Caspari-Sadeghi, 2022). Відповідно, потенціал застосування дистанційних технологій для підвищення якості освітнього процесу охоплює такі напрями: моніторинг і планування онлайн-навчання; стимулювання залученості й мотивації студентів; підтримку процесу оцінювання; посилення взаємодії; покращення «утримання» здобувачів освіти; а також забезпечення простоти використання цифрових ресурсів (Celik, Gedrimiene, ... & Muukkonen, 2022; Kew & Tasir, 2022).

За Л. Григоровою та Н. Житеньовою, використання сучасних ІКТ у процесі дистанційного навчання майбутніх дизайнерів відкриває нові

можливості для ефективної організації освітнього процесу. Викладачі, враховуючи актуальні суспільні виклики, отримують інструменти для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу, а здобувачі освіти – для виконання практичних завдань і творчих проєктів, підтримання комунікації з викладачами, вільного долучення до міжнародних освітніх програм. Дистанційна форма навчання сприяє формуванню у здобувачів освіти навичок ефективної самоосвіти, самоорганізації, набуттю нових знань і водночас – підвищенню рівня усвідомлення власних можливостей, а також свого місця в інформаційному суспільстві (Григорова, & Житеньова, 2022).

Вважаємо за доцільне зазначити, що упровадження цифрових інструментів комунікації уможлиблює інтерактивність взаємодії між викладачами й студентами через Інтернет. До найбільш популярних належать: Zoom, Google Meet, Skype для проведення відеоконференцій та онлайн-дискусій, а також Viber і Telegram для обміну повідомленнями, зображеннями й файлами (Василенко, Борсуковська, & Яворська, 2023). Використання цих програмних засобів забезпечує ефективність організації дистанційного навчання, сприяє підтримці комунікації між усіма суб'єктами освітньої взаємодії. Разом із тим, у контексті художньо-мистецької освіти особливого значення набуває застосування програмних продуктів для графічного дизайну, цифрової візуалізації, які не лише підтримують комунікацію, а й стають інструментом творчої діяльності (табл. 1). Використання цих і багатьох інших програм дозволяє здобувачам створювати цифрові ескізи, макети, візуальні концепції, інтерактивні проєкти тощо, що формує їхню професійну готовність до роботи у сфері дизайну, реклами, видавничої справи, культурних індустрій тощо.

Окремі особливості впровадження технологій дистанційного навчання у процесі професійної підготовки здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти унаочнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості впровадження технологій дистанційного навчання у художньо-мистецькій освіті

Характеристики	Приклади/зміст	Вплив на підготовку здобувачів
Інструменти, ресурси	Adobe Photoshop, Illustrator, CorelDRAW, Blender, графічні планшети, віртуальні галереї, інтерактивні платформи для демонстрації робіт тощо.	Підвищення якості виконання творчих завдань, формування цифрового портфоліо тощо.
Дидактичні можливості	Онлайн-майстер-класи з живопису, графіки, дизайну; покрокові відеоінструкції; використання віртуальних полотен та 3D-моделювання тощо.	Розвиток просторового мислення, графічної грамотності, творчих здібностей, цифрової художньої компетентності тощо.

Переваги впровадження	Індивідуалізація творчої роботи; гнучкість організації навчання; доступність освітніх ресурсів (онлайн-курсів, майстер-класів тощо національного й міжнародного рівнів); можливість участі у віртуальних виставках тощо.	Розширення мистецького світогляду, інтеграція у глобальний культурний простір, адаптація до цифрового середовища, розвиток самостійності тощо.
Труднощі впровадження	Відсутність тактильного досвіду роботи з матеріалами (фарби, полотно, скульптурні матеріали); складність відтворення практичної («живої») взаємодії викладачів і здобувачів освіти; високі технічні вимоги тощо.	Обмеження у формуванні художніх навичок, потреба у додаткових офлайн-сесіях тощо.
Оптимальна модель	Поєднання традиційних і дистанційних форм навчання (дистанційних інструментів для теорії та проєктної роботи з офлайн-практикою у майстернях і студіях тощо); проєктно-орієнтований підхід тощо.	Підвищення якості професійної підготовки, розвиток як сталих навичок (hard skills), так і гнучких (soft skills) навичок (комунікація, креативність, розв'язання проблем, критичне мислення та тайм-менеджмент), готовність до сучасних викликів.

Джерело: укладено авторами на основі аналізу наукових джерел.

Отримані дані свідчать про те, що технології дистанційного навчання у мистецькій освіті забезпечують гнучкість і доступність освітнього процесу, а також сприятливі умови для розвитку творчих та інших компетентностей здобувачів. Водночас виявлено обмеження, пов'язані з недостатньою практичною складовою й потребою у безпосередній творчій взаємодії, що актуалізує пошук ефективних моделей інтеграції цифрових інструментів у практико-орієнтовану підготовку майбутніх митців.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, для системи вищої мистецької освіти постає стратегічне завдання формування конкурентоспроможних фахівців, здатних володіти комплексом професійних компетентностей, мислити креативно, упевнено використовувати сучасні інформаційні технології, ефективно застосовувати професійні уміння й навички. Упровадження технологій дистанційного навчання у закладах мистецької освіти на основі використання різних режимів дистанційної взаємодії (синхронного, асинхронного) має подвійний вимір. З *одного боку*, вони, попри наявні обмеження, відкривають нові можливості для інтеграції цифрових інструментів у процес формування професійних компетентностей, сприяють індивідуалізації творчої роботи, розвитку просторового мислення, цифрової, художньої грамотності, інтеграції здобувачів у сучасне культурно-мистецьке середовище тощо. А з *іншого* – актуалізують для ЗВО нагальність збереження автентичності художньо-практичної складової, забезпечення гармонійного поєднання

цифрових інструментів із практичною художньою діяльністю.

Важливою особливістю мистецьких програм із підготовки фахівців художньо-мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти є їхня відмінність від багатьох інших освітніх напрямів, де цифрові технології розглядаються як інструмент, що може застосовуватися нарівні з усталеними традиційними освітніми практиками. У процесі професійної підготовки здобувачів художньо-мистецьких спеціальностей цифрові інструменти мають виконувати радше доповнювальну функцію, адже не можуть відтворити безпосередню роботу з художніми матеріалами, творчу атмосферу майстерень тощо. Така специфіка зумовлює потребу у виваженому підході до цифровізації мистецької освіти.

Технології дистанційного навчання довели свою доцільність в умовах війни, пандемії, у кризових ситуаціях. Водночас у мирний час і за стабільного функціонування закладів вищої освіти вони, з притаманними їм гнучкістю, інклюзивністю, стануть важливим доповненням до традиційних форматів навчання. У мистецькій освіті у цьому контексті зростає актуальність різних моделей змішаного навчання, що поєднують онлайн-інструменти для опанування теоретичного матеріалу, реалізації проєктної діяльності з безпосередньою художньо-практичною підготовкою. Таке поєднання сприяє забезпеченню безперервності освітнього процесу, розширює доступ до освітніх ресурсів для різних категорій здобувачів, створює умови для індивідуалізації навчання тощо.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методичного забезпечення викладання практико-орієнтованих дисциплін, обґрунтування критеріїв оцінювання творчих робіт тощо. Важливим є також вивчення психолого-педагогічних аспектів розвитку творчої індивідуальності майбутніх фахівців; інтеграція сучасних імерсивних технологій у професійну підготовку; розроблення стратегій цифрової трансформації закладів вищої мистецької освіти в Україні з урахуванням національних освітніх пріоритетів, європейських стандартів, актуальних суспільних викликів.

Список використаних джерел

- Алтухова, А.В. & Ростовцева, Н.С. (2021). Можливості використання дистанційного навчання у підготовці майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. *Theory and practice of science: key aspects: Scientific Collection «InterConf: the proceedings of the 3rd international scientific and practical conference*. May 21-22, 2021. Rome, Italy: Dana. 58, 97–102. <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.05.2021.0011>
- Аніщенко, О., Прийма, С., Рогушина, Ю., & Гладун, А. (2024). Індивідуальні освітні траєкторії: андрагогічні тренди в умовах цифровізації суспільства. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 26(2), 9–25. [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.9-25](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.9-25)
- Болтянський, Б.В., & Болтянська, Л.О. (2023). Особливості використання ІТ-технологій в умовах дистанційного навчання. *Удосконалення*

- освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. Запоріжжя: ТДАТУ, 26, 13–20. <https://elar.tsatu.edu.ua/items/4831e3bf-7c99-4e1f-a418-6e69a2b03dcd>
- Василенко, В., Борсуковська, А., & Яворська, Ю. (2023). Особливості використання інструментів дистанційного навчання у закладах вищої освіти під час воєнного стану. *Вісник Книжкової палати*, 7, 16–23. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7\(324\).16-23](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7(324).16-23)
- Васильєва, О., & Фомін, В. (2024). Особливості дистанційного навчання на мистецьких спеціальностях: на прикладі факультету мистецтв ХНПУ імені Г.С. Сковороди. *Professional Art Education*, 5(2), 55–63. <https://doi.org/10.34142/27091805.2024.5.02.06>
- Васильєва, Т.А., & Котенко, С.І. (2023). *Проблеми і перспективи розвитку онлайн-освіти*: монографія. Суми: Сумський державний університет. <https://surl.li/bbjlzz>
- Григорова, Л.С., & Житеньова, Н.В. (2022). Особливості викладання дизайнерських дисциплін в умовах воєнного стану. Modern and global methods of the development of scientific thought: Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference, Florence, Italy, October 25–28, 2022. 350–355. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9265>
- Кабінет Міністрів України. (2022). Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: розпорядження від 23.02.2022 №286-р. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvutku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286->
- Кізім, С., Соловей, В., & Марущак, О. (2025). Графічна діяльність у професійній підготовці здобувачів вищої освіти з декоративного мистецтва засобами цифрових технологій. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*, 4, 52–59. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(4\)-07](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(4)-07)
- Локарева, Ю.В. (2024). Організація дистанційного навчання майбутніх фахівців з музичного мистецтва та арт-комунікацій. У кн.: Т. Я. Довга (Ред.). *Сучасна освіта в Україні: особливості розвитку в умовах воєнного стану та повоєнні перспективи*. Дніпро: ФОП Середняк Т. К., 412–431. <https://doi.org/10.36550/978-617-8139-92-6-17>
- МОН України. (2020). Деякі питання організації дистанційного навчання: наказ №1115 від 08.09.2020 р. (зі змінами від 25.09.2025 р.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>
- Ваґріасік, Ҁ., А., & Karataş, S. (2022). Why do open and distance education students drop out? Views from various stakeholders. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19(1), 28. <https://doi.org/10.1186/s41239-022-00333-x>
- Bawa, P. (2016). Retention in online courses: Exploring issues and solutions — A literature review. *SAGE Open*, 6(1), 1–11. <https://doi.org/10.1177/2158244015621777>
- Buchkivska, G., Greskova, V., Sembrat, A., Mysyk, O. & Marchenko, N. (2021).

- Determination Of the Main Ways to Improve the Efficiency of Higher Education Institutions in A Post-Pandemic Context. *Postmodern Openings*, 12(4), 282–293. <https://doi.org/10.18662/po/12.4/375>
- Caspari-Sadeghi, S. (2022). Applying learning analytics in online environments: Measuring learners' engagement unobtrusively. *Frontiers in Education*, 7, 840947. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.840947>
- Celik, I., Gedrimiene, E., Silvola, A., & Muukkonen, H. (2022). Response of learning analytics to the online education challenges during pandemic: Opportunities and key examples in higher education. *Policy Futures in Education*, 21(4), 387–404. <https://doi.org/10.1177/14782103221078401>
- Kew, S. N., & Tasir, Z. (2022). Learning analytics in online learning environment: A systematic review on the focuses and the types of student-related analytics data. *Technology Knowledge and Learning*, 27(2), 405–427. <https://doi.org/10.1007/s10758-021-09541-2>
- Pavlou, V., & Castro-Varela, A. (2024). E-Learning Canvases: Navigating the Confluence of Online Arts Education and Sustainable Pedagogies in Teacher Education. *Sustainability*, 16(5), 1741. <https://doi.org/10.3390/su16051741>

References (translated and transliterated)

- Altukhova A. V. & Rostovtseva N. S. Mozhlyvosti vykorystannia dystantsiinoho navchannia u pidhotovtsi maibutnykh vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva [Possibilities of using distance learning in the training of future teachers of fine arts]. Theory and practice of science: key aspects: Scientific Collection «InterConf»: the proceedings of the 3rd international scientific and practical conference. May 21–22, 2021. Rome, Italy: Dana, 58, 97–102. <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.05.2021.0011> [in Ukrainian].
- Anishchenko, O., Pryima, S., Rohushyna, Yu., & Hladun, A. (2024). Indyvidualni osvितni traiektorii: andragogichni trendy v umovakh tsyvrovizatsii suspilstva [Personalised educational trajectories: andragogical trends in the setting of society's digitalisation]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektivy*, 26(2), 9–25. [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.9-25](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.9-25) [in Ukrainian].
- Boltianskyi, B.V., & Boltianska, L.O. (2023). Osoblyvosti vykorystannia IT-tekhnohii v umovakh dystantsiinoho navchannia [Peculiarities of using IT technologies in distance learning]. *Udoskonalennia osvितno-vykhovnoho protsesu v zakladi vyshchoi osvity*, 26, 13–20. <https://elar.tsatu.edu.ua/items/4831e3bf-7c99-4e1f-a418-6e69a2b03dcd> [in Ukrainian].
- Hryhorova, L.S., & Zhytienova, N.V. (2022). Osoblyvosti vykladannia dyzainerskykh dystsyplin v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of teaching design disciplines under martial law]. *Modern and global methods of the development of scientific thought*, 350–355. Italy. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9265> [in Ukrainian].
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky [On the approval of the Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022–2030]:

- rozporiadzhennia vid 23.02.2022 №286-r. <https://surl.li/fpqyga> [in Ukrainian].
- Kizim, S., Solovey, V., & Marushchak, O. (2024). Hrafichna diialnist u profesiinii pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi osvity z dekoratyvnoho mystetstva zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [Design and graphic activities in the professional training of higher education students in decorative arts using digital technologies]. *Mystetstvo v kulturi suchasnosti: teoriia ta praktyka navchannia*, 4, 52–59. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(4\)-07](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(4)-07)
- Lokarieva, YU.V. (2024). Orhanizatsiia dystantsiinoho navchannia maibutnikh fakhivtsiv z muzychnoho mystetstva ta art-komunikatsii [Organization of distance learning for future specialists in musical art and art communications]. U: T. YA. Dovha (Red.). *Suchasna osvita v Ukraini: osoblyvosti rozvytku v umovakh voiennoho stanu ta povoienni perspektyvy* [Modern education in Ukraine: features of development under martial law and post-war prospects]. 412–431. Dnipro: FOP Seredniak T. K. [in Ukrainian].
- MON Ukrainy. (2020). Deiaki pytannia orhanizatsii dystantsiinoho navchannia [Some issues of organizing distance learning]: nakaz №1115 vid 08.09.2020 r. (zi zminamy vid 25.09.2025 r.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> [in Ukrainian].
- Vasylenko, V., Borsukovska, A., & Yavorska, Y.U. (2023). Osoblyvosti vykorystannia instrumentiv dystantsiinoho navchannia u zakladakh vyshchoi osvity pid chas voiennoho stanu [Peculiarities of using distance learning tools in higher education institutions during martial law]. *Visnyk Kryzhkovoi palaty*, 7, 16–23. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7\(324\).16-23](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7(324).16-23) [in Ukrainian].
- Vasylieva, O., & Fomin, V. (2024). Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia na mystetskykh spetsialnostiakh: na prykladi fakultetu mystetstv KHNPU imeni H.S. Skovorody [Peculiarities of distance learning in art specialties: on the example of the Faculty of Arts of the KhNPU named after H.S. Skovoroda]. *Professional Art Education*, 5(2), 55–63. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7\(324\).16-23](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7(324).16-23) [in Ukrainian].

Отримано / Received: 11.09.2025.
Прорецензовано / Revised: 16.10.2025.
Схвалено до друку / Accepted: 20.11.2025.
Опубліковано / Published: 31.12.2025.

АВТОРСЬКІ ДЕКЛАРАЦІЇ

Етична політика

Автор(и) підтверджує(ють), що під час підготовки та подання статті було дотримано положень Етичної політики журналу, а також загальноприйнятих принципів академічної доброчесності відповідно до рекомендацій COPE (Committee on Publication Ethics).

Політика конфлікту інтересів

Автор(и) заявляє(ють), що не має(ють) жодного фактичного чи потенційного конфлікту інтересів, який міг би вплинути на результати, інтерпретацію або виклад матеріалів дослідження.